

บทที่ 2

การเลือกหัวข้องานวิจัยและการ กำหนดประเด็นปัญหาของงานวิจัย

บรรยายโดย

อ.ทัชสน พฤตเสริมณี

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การกำหนดปัญหาในการวิจัย

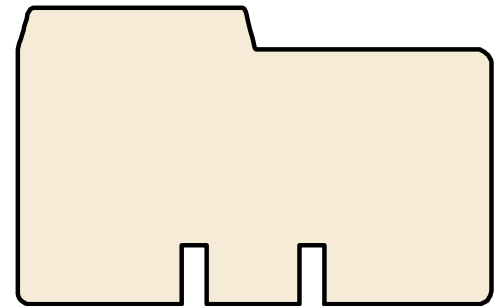
ปัญหาการวิจัย เป็นองค์ประกอบพื้นฐาน (basic elements) 1 ใน 4 อย่างของการวิจัย คือ ปัญหาการวิจัย (research problem) , ตัวแปร (variable) , ความสัมพันธ์ (relation) และสมมุติฐาน(hypothesis) (Nachmias and Nachmias , 1987 : 55) ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยแปลงความคิด (idea) ไปสู่การปฏิบัติการวิจัยที่เป็นรูปธรรม (concrete research operations) “ **ปัญหาการวิจัย** ” ถือเป็นหัวใจสำคัญของการวิจัยทุกโครงการเพราะ “ **ถ้าไม่มีปัญหาก็จะไม่มี การวิจัย (no problem, no research)** ” (Leedy, 1980 : 50)

ข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับ “ ปัญหาการวิจัย ” ในที่นี้ หมายถึงปัญหาของการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative methodology) หรือที่เรียกกันอีกอย่างว่า “ การวิจัยเชิงประจักษ์ ” (empirical research) (Nachmias and Nachmias 1987 : 55) ซึ่งเป็นระเบียบวิธีที่เป็นกระแสหลักของการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (mainstream sociological research) ในปัจจุบัน (Hardert et.al., 1997 : Chap.1)

ตามข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับธรรมชาติของสังคมศาสตร์ (nature of social science) ในมิติที่เกี่ยวกับอัตตะวิสัยและภาวะวิสัย (the subjective dimension)

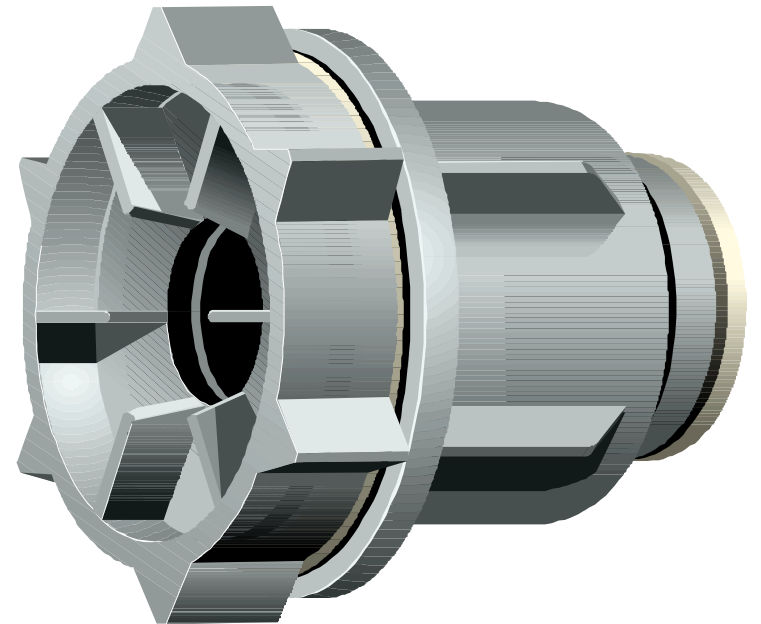
(ดูรายละเอียดใน Burrell and Morgan, 1985 : 1-9 : ศุภชัย ยาวะประภาส, 2525 : 520-536, Sztompka, 1979 : 26-28, และมานพ จิตต์ภูษา, 2530) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แนวทางคือ

1. the objectivist approach to social science

2. the subjectivist approach to social science

สำหรับแนวความคิดเกี่ยวกับ “ ปัญหาการวิจัย ” ในบทความนี้เป็น
ความหมายของปัญหา การวิจัยตามแนวแรกของการวิจัยในทางสังคมศาสตร์
เท่านั้น

การเลือกหัวข้อและการกำหนดปัญหาในการวิจัย (selection topic and formulation of a research problem) เป็นงานขั้นตอนแรกสุดของกระบวนการวิจัย ซึ่งมีอยู่ 5 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ การกำหนดปัญหาในการวิจัย การสร้างรูปแบบการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการตีความและสรุปผล (Selltiz et.al., 1976 : 12) การเลือกหัวข้อและกำหนดปัญหาถือว่าเป็นหัวใจของงานวิจัยทุกเรื่องและทุกโครงการ เพราะถ้าปราศจากปัญหาก็จะไม่มี การวิจัย (Leedy, 1980 : 50) ดังนั้น การวิจัยจะต้องเริ่มต้นจากการตั้งปัญหาในการศึกษา เพราะการวิจัยจะไม่เกิดขึ้น ถ้าหากไม่มีปัญหาที่จะทำการวิจัย (จิตยา สุวรรณชน, 2518 : 45) การกำหนดหรือสร้างปัญหาให้แน่นอนและเห็นเด่นชัด

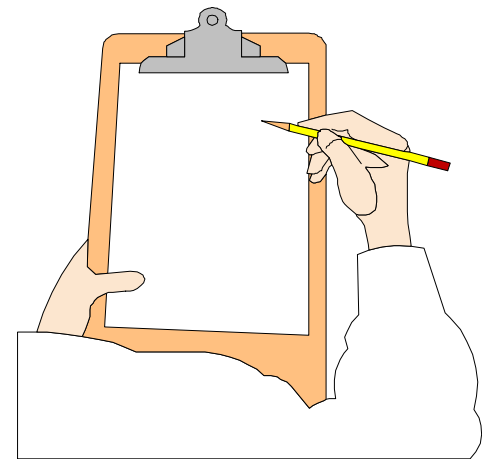
ดังนั้น การสร้างปัญหาวิจัยเป็นขั้นตอนที่ยากเย็นที่สุดตอนหนึ่งของนักวิจัย 2 กล่าวคือ การเริ่มต้นเป็นส่วนที่ยากที่สุดของกระบวนการวิจัยแม้ในตอนหลัง ๆ ของการวิจัย ไม่ว่าจะใช้วิธีการอันเหมาะสมที่สุดอย่างไรก็ไม่ช่วยให้อะไรดีขึ้น หากเริ่มต้นไม่ถูกต้อง หรือไม่ตรงกับประเด็นเสียแล้ว การตั้งคำถามหรือการตั้งปัญหาในการวิจัย ซึ่งเป็นจุดของการตัดสินใจที่สำคัญมากที่สุดจุดหนึ่ง สำหรับการค้นคว้าวิจัยโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (scientific method)

กล่าวได้ว่า การเลือกปัญหาและตั้งปัญหาจะมีผลกระทบต่อกิจกรรมทุกอย่างในทุกขั้นตอนของการวิจัย ฉะนั้น การกำหนดปัญหาและสมมติฐานที่ดีและชัดเจน ทำให้การวิจัยนั้นมีโอกาสสำเร็จแล้วประมาณเกือบครึ่ง ทั้งนี้เพราะว่า ถ้าการวิจัยใดกำหนดปัญหาและสมมติฐานชัดเจน ผู้วิจัยจะสามารถมองเห็นตัวแปร 2 ชนิด คือ ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ (independent variable) และตัวแปรตาม (dependent variable) ที่จะศึกษาได้ชัดเจนที่ถูกต้องต่อการปฏิบัติการวิจัยในขั้นตอนต่าง ๆ ต่อไป โดยแบ่งออกเป็นหัวข้อย่อย ดังนี้

กล่าวได้ว่า การเลือกปัญหาและตั้งปัญหาจะมีผลกระทบต่อกิจกรรมทุกอย่างในทุกขั้นตอนของการวิจัย ฉะนั้น การกำหนดปัญหาและสมมติฐานที่ดีและชัดเจน ทำให้การวิจัยนั้นมีโอกาสสำเร็จแล้วประมาณเกือบครึ่ง ทั้งนี้เพราะว่า ถ้าการวิจัยใดกำหนดปัญหาและสมมติฐานชัดเจน ผู้วิจัยจะสามารถมองเห็นตัวแปร 2 ชนิด คือ ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ (independent variable) และตัวแปรตาม (dependent variable) ที่จะศึกษาได้ชัดเจนที่ถูกต้องต่อการปฏิบัติการวิจัยในขั้นตอนต่าง ๆ ต่อไป โดยแบ่งออกเป็นหัวข้อย่อย ดังนี้

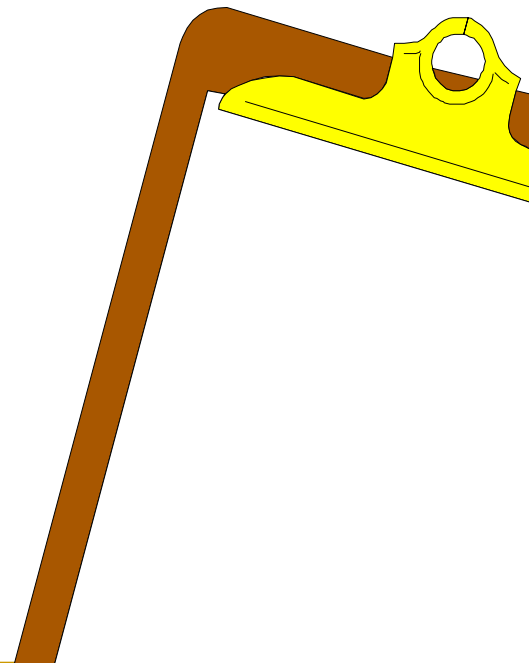
- ความหมายของปัญหาการวิจัย
- องค์ประกอบของการเลือกและกำหนดปัญหาในการวิจัย
- การเลือกหัวข้อการวิจัย
- การกำหนดปัญหาในการวิจัย
- ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการกำหนดปัญหาการวิจัย
- ลักษณะของปัญหาการวิจัย
- ขั้นตอนของการสร้างปัญหาในการวิจัย
- มิตของการสร้างปัญหาในการวิจัย
- การเขียนปัญหาการวิจัย
- การประเมินปัญหาการวิจัยปัญหาในการกำหนดปัญหาการวิจัย
- การตรวจสอบความเป็นไปได้ของโครงการวิจัย

หลักการเลือกหัวข้องานวิจัย

- แนวทางในการเลือกหัวข้องานวิจัย นักวิชาการหลายท่านมีแนวคิดและมุมมองที่แตกต่างกันไป แต่โดยภาพรวมแล้วจะคำนึงประเด็นสำคัญ 3 ประการ

- 1 . งานวิจัยเป็นประโยชน์หรือไม่
2. ทำได้หรือไม่ (ตามศักยภาพของผู้วิจัย)
3. คู่มีค่าหรือไม่

1.งานวิจัยเป็นประโยชน์หรือไม่

1.1 แก้ไขปัญหาได้ ผลของงานวิจัยสามารถนำมาแก้ไขปัญหาหรือบรรเทาปัญหานั้นๆได้หรือไม่ สิ่งที่ต้องพิจารณาควบคู่กันไปด้วย คือ งานวิจัยที่ทำขึ้นนั้นเพื่อเสนอให้ใคร อยู่ในขอบเขตภาระหน้าที่ที่เขารับผิดชอบหรือไม่

1.2 ประเด็นน่าสนใจ งานวิจัยที่มีประเด็นน่าสนใจ ย่อมทำให้คนส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์ ดังนั้นผู้วิจัยควรเลือกหัวข้อวิจัยที่มีปัญหาอยู่ในความสนใจของคนทั่วไปในขณะนั้น

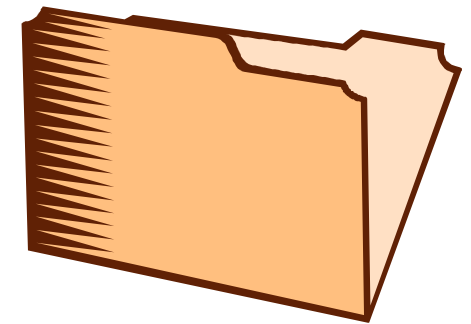

1.3 เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

งานวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของผลงานวิชาการ ต้องมีการเผยแพร่สู่
สาธารณชนทั่วไป

ถ้าประโยชน์ของงานวิจัยนั้น เป็นประโยชน์เฉพาะตัวผู้วิจัย ย่อมไม่
คุ้มค่ากับการทำวิจัย

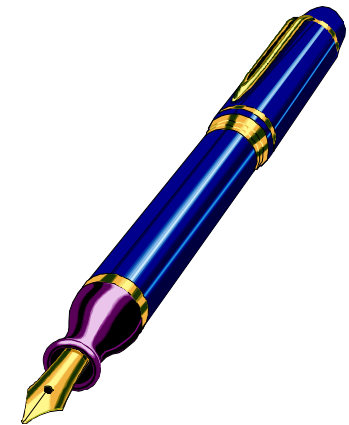
ตัวอย่างเช่น การวิจัยตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ เพื่อนำไปปรับปรุง
พัฒนาผลิตภัณฑ์ของตน จึงจำเป็นที่จะต้องเผยแพร่งานวิจัยของตนต่อ
สาธารณชน

2. ทำได้หรือไม่

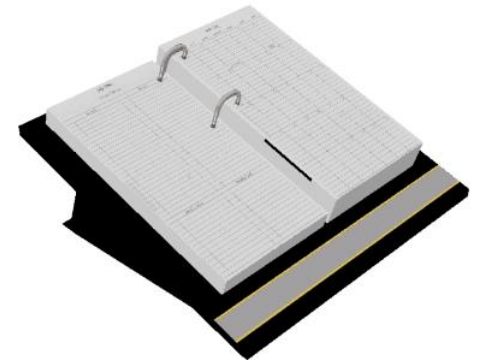
2.1 มีความเชี่ยวชาญ ผู้วิจัยควรจะต้องมีความเชี่ยวชาญในหัวข้องานวิจัยที่ตนเองทำเป็นอย่างดี การเลือกหัวข้องานวิจัยที่ตนเองไม่ถนัดจะเป็นปัญหามากต่อการทำวิจัย

ผู้วิจัยควรทำการศึกษาในรายละเอียดของข้อมูลต่างๆในแง่มุมต่างๆจนเกิดความรู้ ความเข้าใจในข้อเท็จจริงและทฤษฎีมากกว่าของงานวิจัยนั้นให้มากกว่าอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2 มีข้อมูลสนับสนุน

งานวิจัยที่ดีควรมีข้อมูลที่น่ามาสนับสนุนให้มากเพียงพอ ผู้วิจัยนั้น
ต้องใช้ข้อมูลที่ถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือมาสนับสนุนงานวิจัยของตน
และต้องสนับสนุนในการสร้างเครื่องมือ คือ แบบสอบถาม สนับสนุน
การสรุปและการอภิปราย ข้อมูลจะต้องมีเพียงพอที่จะนำไปใช้ประโยชน์
วิเคราะห์ วิจารณ์ งานวิจัยที่ตนเลือกทำได้

2.3 มองทะลุถึงตอนจบได้

หัวข้องานวิจัยที่มีความเป็นไปได้สูงว่าจะสำเร็จ ประเมินได้จากผู้วิจัยสามารถมองกระบวนการวิจัยในหัวข้อนั้นทะลุไปจนจบได้ รู้ถึงว่าจะเกิดอะไร เกิดขึ้นกับใคร การมองภาพตอนจบได้แสดงว่าผู้วิจัยสามารถตอบคำถามต่างๆที่อาจเกิดขึ้นในทุกกระบวนการวิจัยได้โดยตลอด

2.4 อยู่ในสายงานที่เกี่ยวข้อง

หัวข้องานวิจัยที่ผู้วิจัยควรเลือกมากที่สุดควรเป็นหัวข้อที่อยู่ในสายงานของตนที่เกี่ยวข้อง เช่น ถ้าผู้วิจัยทำงานในงานบริการสังคม หัวข้องานวิจัยก็ควรอยู่ในเรื่อง การให้บริการทางสังคม

เช่น การศึกษาความพึงพอใจในการเข้ารับบริการของประชาชน ในเขต 1 กรุงเทพฯ เป็นต้น

3. กลุ่มค่าหรือไม่

3.1 ไม่กว้างหรือแคบจนเกินไป

ผู้วิจัยไม่ควรเลือกหัวข้องานวิจัยที่กว้างเกินกว่าขีดความสามารถที่ตน
จะทำได้ และไม่ควรเลือกหัวข้อที่แคบจนผลที่ได้ไม่คุ้มค่ากับการวิจัย

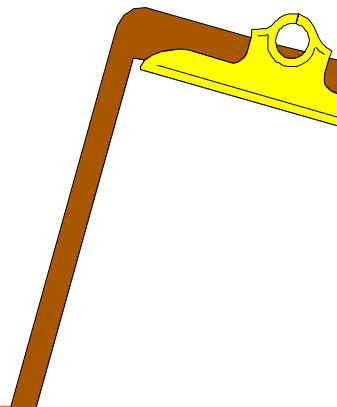
นอกจากนั้นผู้วิจัยต้องตรวจสอบว่างานวิจัยนั้นไปซ้ำซ้อนกับ
งานวิจัยของผู้อื่นหรือไม่

3.2 ทันท่อเหตุการณ์

หัวข้องานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาได้ทันต่อเหตุการณ์ จัดได้ว่าเป็นหัวข้องานวิจัยที่ดีคู่มากับการทำวิจัย ผู้วิจัยควรหาประเด็นปัญหาสำคัญและวิกฤติที่ต้องแก้ไขโดยรีบด่วนขึ้นมาเป็นหัวข้องานวิจัย

ข้อสำคัญผู้วิจัยต้องไม่ใช้เวลานานเกินไปจนปัญหาดังกล่าวจบลงเรียบร้อยแล้ว ทำให้งานวิจัยที่ทำแทบแย้ เป็นเพียงการบันทึกในอดีตเท่านั้น

3.3 ใช้ทรัพยากรในการวิจัยอย่างคุ้มค่า

การทำวิจัยจำเป็นต้องใช้ทรัพยากร ได้แก่ กำลังคน วัสดุอุปกรณ์ เวลา วิธีการจัดการ และงบประมาณอย่างคุ้มค่า เป็นการลงทุนแล้ว คุ้มค่ากับการลงทุน และก่อให้เกิดประโยชน์ ผู้วิจัยควรทำแผนงานวิจัยไว้อย่างรอบคอบ เพราะแผนงานวิจัยจะทำให้ผู้วิจัยทราบถึงทรัพยากรต่างๆที่ต้องใช้ในการวิจัย

ทั้งนี้แผนงานวิจัยยังเป็นเครื่องมือในการพิจารณาตัดสินใจเลือกหัวข้องานวิจัยได้อีกทางหนึ่งด้วย โดยพิจารณาถึงความคุ้มค่าหรือไม่

